

א) (לעיל ק.א. ג) קדושין כ.א. סנהדרין פ.ס.א.
ב) (נמנדי ה.) ה. (ז) [ס.]
ג) (דף ק.א. ו) רש"י ו' ו' ע"פ שם.

תורה אור השלם
1. ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליי לבחן מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליה.
במדבר ה ה

הגהות הב"ח
א) (רש"י ד"ה הא הוא וכו' דמוחי ר' יוסי דלנפשיה לא מני: (ב) תוס' ד"ה זה וכו' דכיון דליכא קלא לא מספיקינן לנקות (ג) ד"ה כ"ח וכו' צ"ל הוסיף האומר לאשתו קונם שאני נהיית לך:

גלוין הש"ס
תוס' ד"ה לוח וכו' אבל נתנו בפתגא עיני כמותות דף מט ע"ב תוס' ד"ה הוא ועיני נמשכות הישיב"ט סי' תרי"ח דהי"ט ע"ז: בא"ד הבי נמי לא משתעבדי מכלפלי. עיני יצמות אט ע"א תוס' ד"ה כחג וכמותות דף מט ע"ב תוס' ד"ה הוא:

רבינו חננאל
עבודתה ועודה. פ"י עבודתה מתנוחה שואמר עבודת מתנה.

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

קמ.

עין משפט בר מצוה

קסא א ב מיי פ"ה מהלכות גדרים הל' 1 ועיני צדיק הל' סגון לאון רמב"ט ט"ע ו"ד סי' רבנן סעיף ד':
קסא ג ד מיי פ"ה מהל' גזילה ובדיקה הלכ"ה ג סגון עיני ענ טושי"ע ח"מ ס' שכו סעיף ה':
קסא ה מיי פ"ה הלכ"ה ה ועיני נמשכות ובמ"מ טושי"ע שם סעיף 1:

מוסף רש"י

בחייו ובמותו. אם נדר בחייו ובמותו, כיון דמפסק צמותו, אם מת לא יירשנו. דלדס אוסר דבר שגזלנו לנפשינו מרשותו לאחר מותו (גדרים חב.). מחל לו. נגזל על הקרן. לאחר שהודה לו (ע"ד גזילה.) ואם אין לאיש גואל. נבי גזל ושבע על שקר. דכתיב לעיל מנייה והטרו את מטמאת אפר עשו והשיב את אשמו בראשו. והא אשמו קין של גזלה (סנהדרין סח.). ובי י"ש אדם בישראל שאין לו גואלים. מרע יעקב. צוד אחד מכל ישראל עיני הוא קרוב לו (קדושין כ"א.) אין לך אלס בגזילה שאין לו גואלים. כל זמן שלא כלו בני יעקב הקרוב קרוב קודם (סנהדרין סח.). מדבר. ומת לאחר שגזעט לו ואין לו יורשים (סח.).

בחיייו ובמותו אם לא ירשנו. ואם אין לו. מה יאכל ליה ואוכל ובעלי חוב זבאין ונפרעין מן הידועה את חלקו: גב' ואפי' לארנקי של זדקה. אם אינו מוצא יורש לאציו למי ישב יתן אותה לארנקי של זדקה ולא יעבדנו צדו: ורבי שיאמ. כשהוא משיב לארנקי של זדקה זה גזל אבא: ונמחליה לנפשיה. היכא דאין יורש אלא הוא וכולה שלו: מי לא פני מחל לו על הקרן. ולא מקיימא מלכת השעה. אלמא למיפק ידי גזילה צעינן והא נפקא ליה במחילה הכא נמי כיון דירשה קמיה נפלה נפק ליה מדי גזילה: להשיב האשם. זה קרן של גזילה כדמתיב לקמן בפרקין (דף ק"ג): גואל יורש: וני יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים. אם אין לו פת או בת או אח יש לו קרוב עד יעקב אצינו הקרוב קרוב יורש: אלא בגזל הגר. ונשבע לשקר דכתיב למעול מעל צד: והיה מעלה כספו ואשמו ליושלים. לכהנים כדכתיב: האשם המושב לה' לכהן ואמרין לקמן בשמעתין: אשם זה קרן: וזקפו עליו. גר צמלה נפק ליה מתורת גזילה ולכי מיית גר זה הוא ליה האי מוחזק וזכה מן ההפקר: לא שנה לנפשיה. כגון הכא דמחיל ליה האי גזרם גזל הגר לנפשיה וה"ה גזל את אציו ונשבע לו ומת אציו דמחיל לנפשיה: ול"ש לאחרים. גזל לגזל מני מחיל וממני דקתני מחל לו על הקרן רבי יוסי הגלילי היא ואשמעינן לאחרים וה"ה לנפשיה היכא דנפק מידי גזילה כגון יורש או גזל הגר וקס"ד האי זקפו לאו דוקא כדמפרש ואילן: לר' עקיבא לא שנה כו'. וממני דקתני משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו ר' עקיבא היא ולאשמעינן לנפשיה דלא מני מחיל וה"ה לאחרים דאפילו מחיל ליה גזל גופיה לאו מחילה היא: ה"ה אפי' לא זקפו. הלכך יורש את אציו נמי אש"ג דלא זקפו עליו צמלוה ולא יא לא מתורת גזילה צמי אציו כיון דמת אציו ונפלו פקדים לפניו מחיל לנפשיה. ולקמן (ע"ב) פריך א"כ גזל הגר דנפיק לכהנים היכי משכחת לה: א"כ. דבאל זקפו נמי מחיל וממני דמחל לו על הקרן דאמרת ר' יוסי היא כיון דאמר לנפשיה מני מחיל לשמעתי צירש את אציו דמחיל לנפשיה וליתני פטור ולוקמה כר' יוסי וכ"ש דנגזל גופיה לגזלן מני מחיל וגזי מחל לו על הקרן דלוקמה כר' יוסי ליתני אינה מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלשמעינן ממני לרבי עקיבא דלאחרים לא מני מחיל וממני שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו צמלוה היינו אחרים וקאמר ר' עקיבא דלא מני מחיל אצל השתא דאשמעינן לאחרים היא מחילה ולנפשיה לא היא מחילה איכא למימר דדוקא קתני וחד מנא הוא רישא דמתני' וסיפא: הא והא ר' יוסי. הא דאמר זקפו צמלוה דכיון דאפקה גר גופיה דהוה גזול מתורת גזילה דהוי כמחיל לאחרים היא מחילה ולכי מיית קמיה האי הלכך מחל לו על הקרן דמתני' ר' יוסי היא דאי לרבי עקיבא צעי השעה משלו דקתני אין לו תקנה עד שיוציא גזילה וסיפא נמי רבי יוסי היא דמודי רבי יוסי (6) לנפשיה דלא מני מחיל כיון דלא אפקיה גזול מתורת גזילה: רבא אמר הא והא רבי עקיבא. דלרבי יוסי לנפשיה נמי מני מחיל דוקא לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא דלא מני מחיל לנפשיה הוא דקאמר דאש"ג דגר זקפו כיון דלא מחיל מחילה גמורה לא נפקא ליה מתורת גזילה אצל גזול לגזול מודה ר' עקיבא דמחיל: מכלל

בחיייו ובמותו אם מת לא ירשנו. ויהיוזר לבניו או לאחיו יורשם אין לו ליה ובעלי חוב באים ונפרעים: גב' אמר רב יוסף יאפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא יוצריך שיאמרו זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן (6) מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא (7) ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה כספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבירו דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנה לנפשיה ל"ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא מצי מחיל ולר' יוסי הוא הדין דאפי' לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפו עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקוף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעתי לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעתי לאחרים דלא מצי מחיל אלא רב ששת הוא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבירו משום דזקפו עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל מכלל

לבניו או לאחיו וימזור וטרפנה מהם צ"ח אש"ג דלמרינן לעיל (דף 16.) עשה שורו אפומיקי ומכרו אין צ"ח גובה הימנו היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (8) אפסדינא ללקוחות (9) אצל נתנו צמתנה דלא שייך פסידא דלקוחות צ"ח גובה הימנו דאין יכול ליתן מה שמשועבד לאחרים אצל לא עשאו אפומיקי לא היה צ"ח חזר וטורף מהם דכי היכי דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי צ"ח (10) ה"נ לא משמעבדי מטלטלי דמקבל צמתנה לבעל חוב והוי כאילו נותן להם צמתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיניה נראה דלא חשיבי הכא מה שמזויר להן כאילו נתן להם דאינו נותן להם לשם צמתנה אלא סתמא דשתיקה מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות השעה בעלמא הלכך לא הויא צמתנה ויכול צ"ח לטרוף מהם והוא ודאי אינו יכול לחזור וליקח מהן דלא לא היתה מתקיים השעה כלל אם היה לוקח בעצמו מה שנתן אצל מה שבצ"ח נוטל מתקיימה שפיר מצות השעה כיון שבעצמו אין נוטל ומיירי אפי' בלא אפומיקי: ב"ח באין ונפרעין. אחר מיתה ואפילו בחיייו הוי שרי צבה"ג כדלמרינן (גדרים דף מג.) המודר הנאה מחזירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הגריל אכלו ויאמר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ויאני יודע מה לא אעשה לו נותן לו זכא ונוטל מזה אלא לפי זה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחיייו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא דלא מני הכא ואם אין רוצה דקתני רישא דאשם שרי ודאי (11) [אין] רוצה או שמא דוקא אין לו מה יאכל שרי דקתני גבי המודר הנאה מחזירו אצל אס יש לו מה יאכל אפי' (12) [אין] רוצה אין לו תקנה צדק ודאי' והיאך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין צין המודר (ס' דף ג.) המודר הנאה מחזירו שזקל לו שקלו ופורע לו חובו ופר"ת דדוקא צמונות אשמו אצל שר חובות אסור לפרוע דודאי קא משתרי ליה ואסור וה"ג משתרי ליה וי"ל דלא דמי דהתם כיון שמתמידי למי שפרע בעצורו אם יפרע צחנס בעצורו א"כ מנההו ואסור אצל הכא מה שבאים צ"ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים וההיא דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך צמתנה מיירי שהחנוני נותן לזה פירות צמתנה וחזר ומקבל מזה מעות דרך צמתנה אצל הא דלמר צפרק השותפין (ס' דף מו:) (13) קונם אשתי שאני נהיית לך כו' ליה וצ"ח צאן ונפרעין מבעל צמלמא קונם שאני נהנה לאשתי איכא למימר צמונות אשמו ואליצא דחנן אלא קונם שאני נהנה לך משמע שאומר לחבירו נמאם שהוא פורע חובו יש לומר כגון שלוח הימנו על מנת שלא לפרוע דהשתא אין נהנה כלום צמה שפורע חובו ודאי' וכי בשופטני עסקין שילוח ע"מ שלא לפרוע וי"ל שהוא אהובו שלא יניח מלפרוע בעצורו: אלא אמר רב ששת הא והא ר' יוסי הגלילי. ודאי' ואמאי לא מוקי ממני' כר' עקיבא ומודה דלאחרים מני מחיל ולנפשיה לא מני מחיל וצוקפו עליו צמלוה הוא דפליג עליו רבי עקיבא ארבי יוסי דלא חשיבי ליה זקופיה כמו מחילה דלמרינו וי"ל דרב ששת סבר כיון דמחילה דלמרינו מועלת זקפו נמי מועיל לכ"ע וכיון דאמר ר' עקיבא דזקפו צמלוה אינו מועיל א"כ ודאי ס"ל דמחילת אחרים נמי אינו מועיל הלכך לא מתוקמה ממני' כר' עקיבא דקתני צמתנין מחל לו את הקרן משמע דמחילת אחריי מועלת

ורבא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו צמלוה אינו מועיל כלום לכ"ע אי לא מצי מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסי דקאמר זכה הלה צמה צדיק ע"כ משום דסבר דמני מחיל לנפשיה הלכך ממני' לא מיתוקמה כותיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחריי מני מחיל והשתא הא דנקט זקפו צמלוה להודיעך כמו דרבי עקיבא דאפי' זקפו צמלוה לא מצי מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה דלמרינו: אלא

הכי משכחת לה: א"כ. דבאל זקפו נמי מחיל וממני דמחל לו על הקרן דאמרת ר' יוסי היא כיון דאמר לנפשיה מני מחיל לשמעתי צירש את אציו דמחיל לנפשיה וליתני פטור ולוקמה כר' יוסי וכ"ש דנגזל גופיה לגזלן מני מחיל וגזי מחל לו על הקרן דלוקמה כר' יוסי ליתני אינה מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלשמעינן ממני לרבי עקיבא דלאחרים לא מני מחיל וממני שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו צמלוה היינו אחרים וקאמר ר' עקיבא דלא מני מחיל אצל השתא דאשמעינן לאחרים היא מחילה ולנפשיה לא היא מחילה איכא למימר דדוקא קתני וחד מנא הוא רישא דמתני' וסיפא: הא והא ר' יוסי. הא דאמר זקפו צמלוה דכיון דאפקה גר גופיה דהוה גזול מתורת גזילה דהוי כמחיל לאחרים היא מחילה ולכי מיית קמיה האי הלכך מחל לו על הקרן דמתני' ר' יוסי היא דאי לרבי עקיבא צעי השעה משלו דקתני אין לו תקנה עד שיוציא גזילה וסיפא נמי רבי יוסי היא דמודי רבי יוסי (6) לנפשיה דלא מני מחיל כיון דלא אפקיה גזול מתורת גזילה: רבא אמר הא והא רבי עקיבא. דלרבי יוסי לנפשיה נמי מני מחיל דוקא לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא דלא מני מחיל לנפשיה הוא דקאמר דאש"ג דגר זקפו כיון דלא מחיל מחילה גמורה לא נפקא ליה מתורת גזילה אצל גזול לגזול מודה ר' עקיבא דמחיל: מכלל